І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740 Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXVI. Ч. 198. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 14-го ЖОВТНЯ 1959 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, OCTOBER 14, 1959 No. 198. VOL. LXVI.

ПРЕЗИДЕНТ ЗДА І МЕХІКО ПРО ДРУЖНІ ВЗАЄМИНИ МІЖ ОБОМА КРАЇНАМИ

ПРЕЗИДЕНТ ЛЬОПЕЗ МАТЕОС КРИТИКУЄ ОРГАНІЗАЦІЮ АМЕРИКАНСЬКИХ ДЕРЖАВ

Вашингтон. — Після триденної візити мехіканського президента Адольфа Льопеза Матеоса в президента Айзенгавера обидва президенти видали спільну заяву, в якій стверджують, що ця нова візита відновила і скріпила приязнь, яка почалась в лютому цього року під час гостини Айзенгавера в Мехіко. Неофіційно обидва президенти обмінялися поглядами про всі справи, які цікавлять їх країни, і які відносяться до всієї Західньої Півкулі та всього світу. Ця виміна думок відбувалася в щирій атмосфері, яка є прикметна тільки правдивій приязні. Обидва президенти з радістю ствердили, що економіка Мехіко поправляється, що видко хочби з того, що Мехіко не вичерпало своєї 100-мільйонової позички в Експортово-Імпортовому Банку, яку воно дістало ще в січні 1959 р. Стверджено поступ і в інших економічних ділянках (в продукції бавовни, кави, цинку і олива). Обидва голови держав погодилися в тому, що копальняна продукція Мехіко є важлива для економічного росту Мехіко і для безпеки ЗДА, тому треба її всякими способами підтримувати. Ця спільна заява кінчається вірою в те, що „особиста приязнь і щораз то більша співпраця між цими двома країнами у всіх ділянках людської діяльности буде прикладом для решти світу, як дві держави можуть жити незалежно побіч себе в приязні та у спільному змаганні до спільного зрозуміння". Мехіканський президент був присутній на окремій сесії в його пошану делеґатів Організацій Американських Держав, де виголосив довшу промову, в якій висловив своє невдоволення з того, що ця організація не вспіла з успіхом розв'язати економічних проблем, які стоять перед країнами Латинської Америки.

Президент Мехіко Адольфо Льопез Матеос

На думку мехіканського президента треба б щось зробити, щоб дістати сякий-такий баланс між дійсно багатими і вбогими відсталими країнами в Західній Півкулі. „Добробут і демократія ідуть рука в руку", якщо цього немає, тоді немає демократизму, тільки демагогія і ненависть та брак згоди. Президент Айзенгавер подарував своєму мехіканському гостеві малий автомобіль Фордів „Фалькон" вартости 2,300 долярів із повним влаштуванням. Секретар Білого Дому Гаґерті сказав, що це є особистий дарунок Айзенгавера, і він за нього заплатив із власної кишені. — Президент Льопез Матеос на пресовій конференції висловив свої думки ще в таких справах: 1. Він не вірить, щоб кубинський прем'єр Фідель Кастро був комуністом. 2. Мехіко не відновить дипломатичних зв'язків з Еспанією, як довго там є режим генерала Франка. 3. Комунізм в Латинській Америці ані збільшується ані зменшується.

В Олбані заінкорпорувалася організація, яка старається за вибір Рокефеллера на Президента

Скенектеді, Н. Й. — звідси повідомляють, що тут зорганізована група осіб, яка внесла прохання до Олбані про заінкорпорування себе як окремої організації, що старається про вибір нюйоркського губернатора Нелсона Рокефелера на президента ЗДА. Прохання вніс правний дорадник цієї групи Едвард Забєльські, який так формулює ціль нової організації: „Зформування непартійної політичної корпорації, має дбати про найменування й вибір Нелсона А. Рокефелера на уряд президента ЗДА".

Управа Комітету Відділів УНСоюзу Надгудсонської округи відбула наради

Джерзі Сіті. — Минулої суботи, 10-го жовтня ц. р. тут в приміщеннях Народного Дому відбулися наради Управи Комітету Відділів Українського Народного Союзу Надгудсонської округи, що охоплюють союзові Відділи району Джерзі Сіті і Байону. Одним з предметів нарад, якими проводив голова Комітету інсп. Б. Стефанович, була, крім організаційних проблем, справа відзначення 65-річчя УНСоюзу відповідною імпрезою. Всі ці справи будуть знову обговорювані на ширших зборах Комітету, які відбудуться в найближчу суботу, 18-го жовтня, о год. 6-ій ввечорі в Народному Домі при Фліт і Овкленд Евню в Джерзі Сіті та до обов'язкової участи в яких запрошені бодай по два представники Відділів УНС чч.: 25, 70, 170, 171, 196, 213, 270, 275, 281, 286, 287 та 380.

В АМЕРИЦІ

● **Сенатор - демократ** із Массачузетс Джан Ф. Кенеді заявив у Бостоні, що справу своєї кандидатури на президента вирішить аж у січні 1960 року. Сенатор Кенеді промовляв на конвенції стейтової АФП - КІО, на якій було 1,200 делеґатів і яка прийняла резолюцію, домагаючися його кандидатури.

● **Голови Крайових Комітетів** республіканської і демократичної партій, сенатор Трастон Мортон і Пол Ботлер, дебатували про вибори в 1960 році на прийнятті, влаштованому Торговельною Палатою в Шікаґо. Сен. Мортон заявив, що головним виборчим гаслом республіканців буде знову „мир, поступ і добробут", бо це гасло допомогло вибрати їхнього кандидата, і воно має особливу притягаючу силу для жінок. Ботлер заявив, що демократи також стоять за мир і стояли за нього давніше, але республіканці випустили зі своїх рук провід світової політики й тепер знаходяться в дефензиві.

● **Уряд здоров'я** повідомляє, що вже третій тиждень число занедужань на паралітичне поліо зменшується. І так, в тижні, який зачався 3-го жовтня, нових захворінь було 279, в тижні до 26-го вересня — 304, а в тижні до 19-го вересня — 332. Усіх занедужань на поліо в цьому році було 6,417, а в минулому році в тому самому часі — 4,929.

Науковці-демократи плянують зорганізувати раду миру

Вашингтон. — Визначні науковці - демократи, які працюють при Демократичній Дорадчій Раді, плянують зорганізувати окрему раду, яка займалася б справою, як найпевніше втримати мир у світі. Гадають, що ця пропозиція стане виборчою проблемою демократів, коли прийме крайовий демократичний комітет. Ця рада миру була б зорганізована на базі ЗДА, але пізніше можна б її зробити міжнародною аґенцією. Вона могла б цікавитися не тільки тим, як втримати мир у світі, але також і тим, як з успіхом допомагати недорозвиненим державам. Найкраще було б, коли б ця аґенція була незалежною від державного чи оборонного департаментів. Вона продовжувала б ту працю, яку частинно виконували досі Комісія Атомової Енерґії, Крайова Дослідна Рада, Конґрес. Головою цієї групи науковців, яка проєктує створити раду для справ миру, є д-р Ернест Поллард, а між членами є два власники нагороди Нобеля фізик д-р Полікарт Куш і хемік д-р Гаролд Юрі, який твердить, що Айзенгавер пробудив був нарід зі сну після того, як СССР випустив був першого сателіта, але пізніше не вмів був використати того ентузіязму який був у цій країні.

Український католицький парох Джерзі Сіті пропонує реформу міського управління

Джерзі Сіті, Н. Дж. — Місцевий „Джерзі Джорнал" подав минулого четверга, 8-го жовтня, на першій сторінці довшу вістку про те, що місцевий український католицький парох, всч. о. Антін Борса, назвав комісаричне управління цього міста „перестарілим" та започаткував акцію для зміни міського чартеру. Рівночасно о. Борса повідомив, що він найменував парафіяльного адвоката Степана Магуру головою комітету, що в порозумінні з парафіяльними організаціями має повести кампанію в користь перевірки прийнятого 46 років тому міського чартеру, який і встановляє управління міста в складі 5 безпартійних і безплатних комісарів, що з-поміж себе вибирають мейора. Відповідна пропозиція щодо зміни перевірки міського чартеру буде оставлена на вирішення населення вже під час найближчих виборів в листопаді цього року. В цитованій газеті згадано, що Джерзі Сіті на своїх круглo 320 тисяч населення має 12 до 20 тисяч українців, що грають важливу ролю в житті свого міста.

УКРАЇНЦІ БОСТОНУ ВІДЗНАЧИЛИ 65-РІЧЧЯ УНСОЮЗУ

Бостон. — Останні субота і неділя, 10 і 11 ц. м. були для всього українського Бостону справжніми союзовими днями. В тих днях майже тисячна громада членів УНСоюзу враз із тими громадянами, що ще не знайшлися в рядах ювілята, відмітили 65-ліття цієї найстаршої й найбільшої української організації у вільному світі. В суботу в модерному готелі Медісон відбувся ювілейний бенкет, а після нього баль. Бенкет, в якому взяло участь дві сотні місцевих громадян, почався відспіванням американського гимну та молитвою, проведеною парохом місцевої української католицької церкви св. Юрія, о. Володимиром Козорісом. Бенкетом проводила місцева адвокатка й головна радна УНСоюзу пані Анна Чопик, яка привітала учасників й представила представника Головного Екзекутивного Комітету УНСоюзу, д-ра Ярослава Падоха, який виголосив короткі промови в англійській та українській мовах. Після цього головний радний УНСоюзу Микола Давискиба представив почесних гостей бенкету, зокрема секретарів місцевих і сусідніх Відділів УНСоюзу, а саме Іллю Чопика, Іллю Селінського і Миколу Кисіля з Бостону, Йосипа Ірху та Степана Бурого з Сейлем, Миколу Беднарчика з Менчестеру та Карла Сідзінського з Тавнтону, як теж головного радного УНСоюзу зі стейту Ровд Айленд Івана Кокольського. Від Українського Робітничого Союзу вітав господарів свята заступник президента тої організації Йосиф Харина. Під час бенкету завітав на залю президент сенату стейту Массачусетс та кандидат на мейора пів мільйонового Бостону Джан Паверс із дружиною, який є

(Закінчення на стор. 3-тій)

Помер Павло Барнич, один з будівничих Американської України

Асторія, Н.Й. — В понеділок, 12-го жовтня, тут у своєму домі і на руках свого сина, всч. о. Єроніма, ЧСВВ, помер на 78 році життя один з найбільш відданих народній справі наших піонерів, один із тих, що своїм трудом і своїми пожертвами будували Американську Україну, сл. п. Павло Барнич. Це про нього, як про „Союзову скалу", писав у „Свободі" з 30-го вересня ц. р. гол. секретар УНС д-р Ярослав Падох. Сл. п. Павло Барнич народився 17-го грудня 1881-го року в селі Кропивник Калуського повіту в Західній Україні. До Америки приїхав в червні 1913-го року, напередодні першої світової воєнної завірюхи. Вступивши до зорганізованого його найближчим приятелем Іваном Сидором та іншими піонерами в 1915-му році Б-тва св. Миколая, 5-го Відділу УНСоюзу, сл. п. Павло Барнич був упродовж майже 25 років секретарем того одного з найактивніших і, головно, найбільш жертвенних Відділів УНСоюзу. Бувши вже в 78 році та, мабуть, відчуваючи вже недалекий кінець свого трудолюбивого шляху на цьому світі, сл. п. Павло Барнич тільки два місяці тому склав уряд відділового секретаря УНС на руки голови Відділу, Івана Сидора, поінформувавши про це Головну Канцелярію. У своєму листі до Головної Канцелярії сл. п. Павло Барнич недавно писав: „З великою приємністю можу сказати, що впродовж 24 і пів року я, як секретар Відділу, старався совісно та ревно виконувати обов'язки цього уряду, не оглядаючись на особисте а тільки на загальне добро УНСоюзу і Народу. Під цю пору з моєї власної родини є у нашому Союзі 27 членів, з того 13 моїх правнуків . . ." Покійний осиротив, крім Дружини, 9 дітей — 5 дочок і 4 синів, та 24 внуків. Один з його синів всч. о. Єронім Барнич, ЧСВВ відомий великій українській нюйоркській громаді із своєї душпастирської праці в цій парафії, як і багато союзовців знають його із його відправ Богослужень та глибоких змістом проповідей під час літнього сезону на Союзівці. Тлінні останки покійного Павла Барнича лежать тепер у похоронному заведенні Петра Яреми при 7-ій вулиці в Ню Йорку, де у вівторок і середу, 13-го і 14-го жовтня о годині 8-ій ввечорі будуть відправлені Панахиди. Похорон відбудеться в четвер, 15-го жовтня рано з похоронного заведення Петра Яреми до церкви св. Юра і опісля на цвинтар. Своїм чесним і трудящим життям Покійний заслужив собі на вічну пам'ять в нашій громаді.

З'єдинена Арабська Республіка ліквідує культурні контакти з Совєтами

Коїро. — Культурні контакти з Совєтським Союзом і його сателітами, які процвітали в роках співіснування між З'єдиненою Арабською Республікою та комуністичним світом, тепер майже цілком припинились. Уряд тієї Республіки відкликав коло 650 єгипетських і сирійських студентів і науковців з Совєтського Союзу та його сателітів. Водночас почалась акція за створення спільного християнсько - мусульманського фронту в боротьбі проти атеїстичного комунізму. Радіо з Каїро відповіло на закиди, що їх зголосила радіостація з Москви, що ніби урядові чинники Арабської Республіки не допускають арабської публіки до кінотеатрів в Порт Саіді і Каїро, де висвітлюють совєтські фільми. Арабське радіо заявило, що араби просто тратять інтерес до совєтських пропаґандивних фільмів. На великій публічній демонстрації проти екзекуції старшин в Багдаді в Іраку появились вперше великі транспаренти - заклики до союзу і співпраці світу християнізму та ісляму проти безбожницької комуни.

Союз Українського Студентства Канади відзначив 250-річчя Гетьмана І. Мазепи

Торонто. — В днях 10 й 11 жовтня ц. р. відбулася в залях Гарт Гавзу в Торонтонському Університеті п'ята з черги і друга на терені Торонта конференція Союзу Українського Студентства Канади, присвячена 250-літтю доби Гетьмана Івана Мазепи і 50-літтю українського судентського руху. Відкрив конференцію президент СУСК Лев Винницький, покликуючи до почесної президії ред. Богдана Кравцева, голову Союзу Українських Журналістів в Европі інж. Дмитра Андрієвського, д-ра В. Ю. Кей-Кисілевського з департаменту громадянства в Оттаві, президента об'єднання академічних товариств „Зарево" д-ра Павла Дорожинського і президента СУСТА Константина Савчука і до ділової президії студ. А. Криворучку та К. Кушнір. В першій частині конференції, присвяченій Мазепинським роковинам, було виголошених п'ять доповідей, в тому доповідь студ. О. Рудзіка з Торонта „Гетьман Іван Мазепа і його доба", доповідь д-ра Василя Луцева з Торонта на тему „Гетьман Мазепа в европейській історіографії", доповідь студ. Р. Карпішки з Монтреалю п. н.: „Гетьман Мазепа в англійській літературі", доповідь студ. І. Кузева з Торонта п. н.: „Розвиток української державницької думки на переломі 17-го і 18-го сторіч" та доповідь студентки Лесі Руснак з Монтреалю на тему „Гетьман Мазепа в насвітленні москалів". Друга частина конференції, що відбулася в неділю 11-го жовтня ц. р., по полудні, була присвячена 50-річчю організованого студентського руху і в її рямцях були виголошені доповіді ред. Богдана Кравцева про „Українську студентську думку в останньому півсторіччі" та д-ра В. Кей-Кисілевського про українську іміґрацію в Канаді і ролю українського студентства в житті української спільноти Канади. Учасники Конференції, — студенти і гості, — мали можливість оглянути теж цікаву і різноманітну Мазепинську Виставку влаштовану в окремій залі д-ром Василем Луцевим, дослідником мазепинської доби і власником багатої збірки „мазепиніяни".

Спілка Української Молоді Канади відбула Десятий Крайовий З'їзд

Торонто. — В суботу 10 жовтня і в неділю 11 жовтня відбувся тут 10-ий Крайовий з'їзд Спілки Української Молоді (СУМ) Канади. У з'їзді взяло участь 35 делеґатів від 10 канадійських Осередків СУМ, як теж яких сорок осіб гостей представників інших українських організацій і преси і членів СУМ із Торонта. Проводила з'їздом президія в складі: мґр. Василь Кліш, п-і Стефанія Шнурковська та Павло Кузишин. Секретарували: Степан Фецуньків та Роман Чирський. За діяльність Крайової Управи звітували Василь Кушмелин, як голова Управи, Павло Баб'як, як секретар і Микола Кушпета, як голова Контрольної Комісії. Вітали з'їзд письмово й усно церковні ієрархи Канади, різні українські установи і товариства, як теж окремі особи. Від редакції „Свободи" передав привіт ред. Б. Кравців. В другому дні нарад з'їзду після вислухання програмових доповідей, виголошених В. Кушмелином, д-ром Гутою і О. Павловим, відбулася широка дискусія над новим статутом і над правильниками Юного СУМ і батьківського комітету СУМ. Того ж дня відбулися вибори нової Крайової Управи і вибір делеґатів на загальний з'їзд СУМ.

Канадійська „Чайка" і пластові „Перші Стежі" гостювали на Союзівці

Союзівка, Кергонксон. — „Яка шкода, що вони не виступили в сезоні!" — це був, якщо не голосний коментар, то щонайменше думка кожного із приблизно пів сотні гостей на Союзівці минулої суботи, 10-го жовтня ввечорі, що приглядались виступові танцювальної групи „Чайка" з Гемилтону, Канада. Понад 30 дівчат і хлопців, переважно народжених в Канаді, вивели тільки два танки, „Метелицю" і „Гопака", але це вистачало, щоб показати справді незрівняну красу українського народного танку в його оригінальному мистецькому виконанні. Всі танцюристи були одягнені в стилеві національні костюми. Програму дотепно заповідала також уроджена Канади Галя Перожак, яку ще минулого року „адоптував", як американку англомовний „Український Тижневик" при „Свободі", а опісля вже таки на добре адоптував її Йосип Сміндак, одружившись з нею та ще й вибравшись з нею до Києва в послюбну подорож. Управителем „Чайки" є брат Галі адв. Мирослав Перожак, а інструктором тієї самодіяльної мистецької групи є Ярослав Конь, „оцей короткий мужчина" — як його в українському перекладі з англійського представляла Галя. Від імені УНСоюзу привітав справжню українську мистецьку групу з Канади на „шматку України" в Америці гол. предс. УНС п. Дмитро Галичин, нав'язуючи цей виступ до відкриття Канадійської Канцелярії УНС в Торонті тиждень раніше. Не від речі буде згадати, що „часнята" приїхали з Гемилтону на Союзівку автомобілями, що напевно привертали увагу всіх подорожніх на нюйоркському „трувею" своїми зовнішніми українськими декораціями. В тому самому часі, як на Союзівці гостювала „Чайка", в союзівському „Києві" відбували свої наради пластунки з куреня „Перші Стежі", що поповнювали свої ряди новими адептами з пластового доросту. Обидві групи молоді, „Чайка" і „Перші Стежі" відбули в неділю по полудні спільні зустріч, під час якої „Чайка" танцювала для „Першої Стежі", а „Перша Стежа" зі свого боку співала для „Чайки" пластових пісень.

ЗДА Й ФІЛІППІНИ ПІДПИСАЛИ НОВИЙ ДОГОВІР ПРО БАЗИ

Маніля. — З'єдинені Держави і Філіппіни підписали меморандум про згоду щодо найважливіших точок, які стосуються договору про американські бази на території Філіппін. Єдина точка, яка ще залишилась до узгіднення — це юрисдикція над американськими вояками, які доконали б злочинів на терені Філіппін. Узгіднено, що переговори в цій справі доведе до кінця наступник теперішнього американського амбасадора в Манілі, Чарльза Болена. Сам Чарльз Болен виїде з Манілі вже в четвер 15-го ц. м. до Вашингтону, де він обійме становище спеціяльного дорадника державного секретаря в східньо - европейських справах. Переговори в справі ревізії існуючого від 1947 року договору про військові бази ЗДА на Філіппінах велися від двох і пів року. Чарльз Болен був призначений амбасадором на Філіппінах в червні 1957-го року після того, як чотири роки раніше перевів був на становищі амбасадора в Москві. Чарльз Болен заявив, що переговори з Філіппінським урядом являли собою інколи більшу трудність, ніж амбасадорські обов'язки в Москві. Головна зміна в новому договорі з Філіппінами та, що замість 99-річного терміну, новий договір підписаний на 25 років. З 17-ох військових баз, що їх мали ЗДА від часу останньої війни, 13 будуть повернені Філіппінам. Ці бази були всеодно в останніх роках нечинні. За Америкою залишаться чотири головні морсько - летунські бази та ще й деякі інші влаштування і споруди поза тереном цих баз. Договір застерігає конечність окремої згоди Філіппінського уряду на влаштування на Філіппінах ракетної бази. Поширено компетенції цивільного філіппінського управління в місцевостях, що охоплені військовими базами. Підписання того меморандуму закінчило стан непевности у відносинах між ЗДА і Філіппінами, які є близькими приятелями і союзниками. Філіппіни належать до спільного з ЗДА Південно - азійського оборонного бльоку (СЕАТО) та крім того мають із ЗДА двосторонній союз взаємної безпеки. За пресовими коментарями — Філіппінські власті з надзвичайними похвалами висловлювались про амбасадора Ч. Болена за його такт і хист, що їх він виявив у ході переговорів. Болен зупиниться у дорозі до ЗДА в Японії.

У Раді Безпеки Польща й Туреччина змагаються за дворічне членство

Об'єднані Нації. — Після того, як відкинено совєтський внесок, щоб відкласти голосування над новими членами, десиґнованими до Ради Безпеки та до Соціяльно - економічної Ради, Генеральна Асамблея Об'єднаних Націй почала в минулий понеділок вибори до тих двох дуже важливих рад. З Ради Безпеки виступають в цьому році три непостійні члени, Японія, Канада і Панама. Цейльон і Еквадор вибрано на їх місце зараз у першому голосуванні. Зате затяжна боротьба почалась між Польщею і Туреччиною за третій мандат в Раді Безпеки. Переведено 13 голосувань і ні в одному ніодин з тих двох кандидатів не зміг дістати потрібної більшости двох третіх голосів. Все ж Польща має перевагу. В останньому голосуванні в понеділок Польща дістала 46 голосів, а Туреччина 34. Голосування відбувається тайно і існує підозра, що коло вісім південно - американських держав, які ніби зобов'язались були голосувати разом із ЗДА за Туреччиною, голосують за Польщею. Південно - американські держави підтримують принциповий арґумент Польщі, що надалі зобов'язує „джентлемент аґрімент" з 1946 року, який розподілив місця в Раді Безпеки за географічним критерієм. До Соціяльно - економічної Ради вибрано Польщу, Бразилію, Англію, Совєтський Союз і Данію. ЗДА є там членом до 1962 року. ЗДА стоять на становищі, що Польща не повинна бути одночасно членом в Соціяльно - економічній Раді та в Раді Безпеки. Голосування відбувається дальше, бо Польща й Туречина відкинули суґестію, щоб замість них поставити компромісову кандидатуру Юґославії.

Місія ОН вертається з Ляосу для звіту пра тамошню ситуацію

Об'єднані Нації. — Підкомісія Ради Безпеки Об'єднаних Націй, вислана до Ляосу задля ствердження тамошньої ситуації, закінчила цю свою місію і заповіла поворот до Ню Йорку на 20 жовтня ц. р. Кілька наступних днів буде присвячених списанню її детального звідомлення, яке буде пред'явлене Раді Безпеки з кінцем цього місяця. Голова Підкомісії, японець Сіниті Шібусава, відмовився розкрити у столиці Ляосу Вієнціяне будь-що з вислідів своєї провірчої місії, поки він не складе офіційного звіту на Раді Безпеки. Разом із ним повернуться до Ню Йорку інші члени Підкомісії, а саме Людовієро Бараттієрі, італієць, ген. Геріберто Аренс з Арґентини та Бен Аммар з Тунісії. Виїжджаючи з Ляосу, вони все ж залишать там гурт обсерваторів, зложений із представників згаданих чотирьох держав та деяких членів секретаріяту.

У СВІТІ

● **У Ватикані** підвищено платню 3,000 особам, затрудненим в центральному апараті Католицької Церкви. До цього часу Ватикан виплачував річно, як платні, $4,800,000, надалі ця сума становитиме $7,200,000. Найбільші підвишки дістануть найменше платні робітники у Ватиканському палаці. Кардинали, що діставали по $560 місячно, діставатимуть по $640. Папа не має ніякої матеріяльної винагороди, за вийнятком помешкання і харчу.

● **Члени королівської родини в Англії** не взяли участи в минулотижневих парляментарних виборах. Англійським монархам не вільно голосувати, а чоловікові Єлисавети II не можна голосувати, як членові палати лордів. Хоч королева-мати Єлисавета і сестра королеви Марґарита мають конституційне право голосування, проте вони з нього не скористали, щоб зберегти строго надпартійну і всенародну позицію.

● До спеціяльного фонду Об'єднаних Націй, запляновано-го на найближчий рік в сумі $100,000,000, уряд ЗДА обіцяв дати 40 мільйонів, якщо інші держави - члени дадуть 60 мільйонів, — якщо ж вони дадуть менше, то ЗДА асиґнують до тої суми пропорційно 40%. Минулого року ЗДА обіцяли дати до спеціяльного фонду $38 мільйонів, але тому, що інші члени склали менше, ЗДА дали тільки $22 мільйони.

● **Польський кардинал Стефан Вишинський** в окремому пастирському листі гостро засудив акти хуліґанства й вандалізму, які щораз частіше трапляються по церквах Польщі. 10-го серпня ц. р. вкрадено з церкви св. Анни у Варшаві кості св. Владислава з 15-го сторіччя, з церкви св. Йосифа в Каліші вкрадено т. зв. вота (дорогоцінні дарунки). Хуліґани свідомо засмічують притвор та опоганюють урни з свяченою водою. Нема сумніву, що ці організовані акти хуліґанства є ділом комуністів.

СВОБОДА — SVOBODA
Український щоденник — Ukrainian Daily
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$ 12.00	One year	$ 12.00
На пів року	6.25	Six months	6.25
На три місяці	3.25	Three months	3.25
В Джерзі Ситі і закордоном:		Jersey City and Foreign Rates:	
На рік	$ 14.00	One year	$ 14.00
На пів року	7.50	Six months	7.50
На три місяці	4.00	Three months	4.00

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

УРЯД І СТРАЙКИ

Страйк сталеварів, що охопив півмільйона зорганізованих у профспілці робітників, почався 15 липня ц. р., отож увійшов у свій 13-ий тиждень. Коли зважити, що сталеварні забезпечують сирівцем 40% всієї американської фабричної продукції, а готовими фабрикатами решту промислу, то можна уявити собі потрясення, що його зазнає ціла американська економіка. Величезні запаси сталі, накопичені головно у фабриках, що працюють для військових цілей, та в автомобільному промислі, покищо уможливлюють загальну продукцію ще без помітних змін, а розмірний стан заможности сталеварів, найвище платних в Америці робітників (пересічно по 3.10 дол.), покищо охоронив їх і їхні родини від нещасливих матеріяльних наслідків страйку. Але ситуація стає щораз загрозливішою, особливо тому, що нема й познак двосторонньої добровільної злагоди.

Президент кількакратно закликав обидві сторони до безпосередніх переговорів, підкреслюючи в своїх заявах на пресових конференціях нехіть уряду встрявати в суть спору. 5-го жовтня ц. р., перебуваючи на відпочинку в Пам Спрингсі, Кал., Президент заявив, що він уже „має досить" того безвиглядного протягання страйку, і знову домагався безпосередніх переговорів між представниками сталеварень та спілки сталеварів. Ці переговори дійсно відбулись, але знову без позитивного висліду. Тоді Президент, вернувшись минулого тижня до Вашингтону і вислухавши звіт секретаря праці, покликав тричленну т. зв. Перевірчу раду, як перший ступінь у процедурі застосування закону Тефта-Гартлі, що дозволяє урядові за згодою суду припинити страйк на 80 днів. Робітничі спілки дуже гостро зареагували на це рішення Президента скористатись з того закону для зламання страйкового руху і закинули Президентові, що він іде на руку промисловцям. Проте й представники сталеварень не дуже захоплені, бо вони здають собі справу з того, що коли після 80-тиденного періоду відновленої праці ведені в міжчасі переговори не приведуть до підписання нового колективного договору то запалення високих печей (домен), як і поновне їх погашення, коштуватиме стільки, що сталеварням не виплатиться 80-денна передишка.

Таким чином на перше місце висунулась куди ширша від спору за висоту винагороди сталеварів проблема ролі уряду в таких спорах між працедавцями й робітниками, які погано відбиваються на економіці країни. Ця проблема зактуалізувалась ще й внаслідок минулотижневого страйку портових вантажників, який спаралізував 52 північно-американські порти над Атлантиком. Тому, що цей страйк відразу внеможливив нормальний перевіз харчів, а також спричинив псування їх на кораблях та портових складах, можна було негайно відкликатись до формули закону Тефта-Гартлі, яка говорить про „здоров'я населення і безпеку країни". У випадку портових вантажників застосування закону Тефта-Гартлі, мабуть, приспішить їх порозуміння з корабельними компаніями. У випадку сталеварів той самий засіб загострив відносини, бо ні одна сторона не хоче „тратити обличчя", відступаючи зі своїх принципових становищ під натиском державної влади.

Але ж влада не може байдуже ставитися до ситуації, яка створює поважну загрозу для державної економіки і породжує небезпеку для задоволення потреб збройних сил. Річ у тому, щоб зберегти максимальну об'єктивність у такому спорі. Отож тепер слово за згаданою 3-членною, покликаною Президентом, Перевірчою комісією, яка протягом 6-ох днів, до п'ятниці цього тижня, має скласти своє звідомлення. Позапартійність і найвищі персональні кваліфікації членів цієї Комісії повинні запевнити їй авторитет в очах працедавців і робітників. Однак, у таких випадках неможливо признати обом сторонам рацію і не зробити найменшого натиску ні на одну сторону, щоб не викликати її спротиву.

Маса сірих громадян мусить признати слушність аргументам представників робітничої спілки, що величезні зиски магнатів сталевого промислу можливі передусім завдяки праці робітничих рук. І тому, хоч ці робітники й непогано оплачувані, вони повинні користати ще більше з осягів своєї праці, а подорожчання продукції внаслідок підвишки платень не повинно відбутись коштом споживачів, коштом цілого народу, внаслідок нового підвищення цін на сталь і сталеві вироби, тільки за рахунок отих надмірних зисків фабричних власників.

МІЖ КАПІТОЛЕМ І БІЛИМ ДОМОМ...

ПОХОРОН І ФІЄСТА

Відітхнула американська поліція, коли прогримів останній гарматний постріл і літак ТУ-114 з Нікітою Хрущовим знявся в повітря з військового летовища Ендрюс біля Вашингтону. Відітхнули політики, коли причалив він щасливо на летовищі під Москвою. Але хоч після того Хрущов успів побувати в червоному Китаї, пригноблений спомин про його візиту висить над столицею ЗДА.

Вашингтон — осередок політики, місто державних урядовців і дипломатів. Це надає йому характер — і це надало характер поведінці столичного населення в зустрічі Хрущова. Кожне місто, в якому він побував, зустрічало його на свій спосіб; але, здається, найбільш „дипломатично" прийняла його столиця. В понеділок увечері, напередодні приїзду Хрущова, започаткувала його зустріч мирна демонстрація біля Вашингтонського обеліску (недалеко від Білого Дому) — спокійна, повна молитв, але повна також гірких слів і смутку, що злочинець і безбожник мав бути почесним гостем Президента американської держави. А в день приїзду, здається, єдино тільки погода усміхалася привітно. Місто не прибрало вулиць прапорцями держави гостя, як це звичайно робить на привіт чужоземному голові держави; у вікнах крамниць не видно було портретів Нікіти. Тільки на славному Блер Гавзі, гостинному домі Президента, де мав зупинитися Хрущов із своїм почотом, повівав уперше в його історії червоний прапор СССР. В будинку, де останньо ночував Бодуен, король Бельгії, де зупинялась Королева Єлисавета II і екзотичний король арабів Сауд — тепер жив некоронований вождь комуністів.

Урядовців федеральних урядів, що їх місця праці були недалеко дороги, якою мав проїздити Хрущов, звільнено на пару годин, щоб вони творили „вітаючу юрбу". Роблено це без примусу, мовляв: або йди й покажи себе Хрущову, або працюй... Хто знає психологію державного урядовця, не може дивуватись, що було їх чимало по дорозі. Разом з іншими начислювано коло 200 тисячів глядачів. І, здається, добре сталося, що було їх так багато. Бо гробова тиша, яка залягла юрбу на вид немилого гостя, на вид власного президента, втисненого невигідно між товстими постатями Хрущова і його жінки, ця тиша ще більше вражала на тлі многотисячної юрби. Вийшло це так, неначе спонтанна демонстрація почувань столичного населення. А під настроєм хвилини люди мовчали або говорили шепотом навіть тоді, коли ще Хрущова не видно було, і довго потім, як він переїхав. Тиша була над товпою, почуття смутку і ніби якогось сорому. „Неначе похорон", — сказала якась жінка, а преса підхопила її слова і друком подала далі. І справді, не в одного було почуття, що оце справді щось похоронено, що було цінністю американського народу: може щось із національної гордости, а може щось із власної сили, яка вже може не така велика, щоб могла дозволити собі не запросити такого візитера...

Нікіта приїхав, потім оглянув місто з безпечної висоти гелікоптера, походив по офіційних прийняттях і поїхав далі чарувати Америку. Друга візита його в столиці напередодні відлету не сколихнула населення. Бо ще висів над нею похмурий настрій прийняття. Як важкий туман, лежав він над столичним буднем, хоч спричинник його давно вже був удома.

На щастя, достойні гості не дають на себе ждати в Вашингтоні. Через кілька днів після відлету Хрущова, завітав сюди прем'єр Італії Антоніо Сені з дружиною. Його не вітали 21 пострілом, бо не надав він собі титулу голови держави за прикладом іншого прем'єра. Не було великої товпи, але були усміхнені обличчя, а на офіційних прийняттях настрій і тости були щирі, милі й повні сердечности. Їздив він і ходив вільно по місті, прийняв разом із своїм міністром закордонних справ почесний докторат від Джорджтавнського університету, і ні він, ні поліція не журились його безпекою.

А через тиждень після того вулиці столиці замаялись прапорцями — все по три вкупі: державна, біло-жовта міська і зелено-біло-червона мехіканська. Президент латинського Мехіко приїхав на державну візиту. І його привітали на летовищі 21 гарматним стрілом, і його зустрічав там президент Айзенгавер. Але на всіх обличчях були знову усмішки, і обидва президенти аж обнялися, вітаючись. Не було 200-тисячної товпи по дорозі, але були щирі оплески й голосні, спонтанні оклики привіту.

Між ЗДА і сусіднім Мехіко немає сьогодні спірних проблем, які вимагали б поважних конференцій чи розмов голів держав віч-на-віч. Тож візита сеньйора Льопеза Матеоса, його дружини й 17-літньої чорноокої дочки стояла під знаком не політики, а товариських імпрез. Їх чотириденний побут у столиці, сповнений офіційними державними обідами, півофіційними прийняттями, бенкетами та зустрічами, включно з сніданням на яхті міністра фльоти — розвинувся на справжню блискучу, радісну фієсту.

Відітхнула столиця після пригнобливої совєтської візити і знову безжурним усміхом вітала високих гостей — добрих сусідів...

НАБЛИЖЕННЯ ЗИМИ...

Наближення зими
У всьому серце чує:
І в шелесті листків,
І в вітрі, і в стежках,
Що ждуть, коли блакить
В сніжинках завирує
І срібним стане сад,
І забіліє шлях.

Наближення зими...
Пісень пташиних звуки
Замовкли в деревах
Оголених, смутних...
Синіє холодно земля
В сльозах розлуки
Із літом і теплом
У марині доріг...

Наближення зими.
Берези білокорі
Готуються до сну
Під вітру тихий свист.
Із гілки падає
У золотій покорі
Останній жовтий лист.

ВОЛ. СОСЮРА

МОСКВА, „СОЛОВЕЙ" І ОБЕРЛЕНДЕР

За кілька тижнів перед виїздом Хрущова до ЗДА Москва розгорнула широку пропагандивну кампанію проти Західньої Німеччини, обвинувачуючи її уряд, зокрема канцлера Конрада Аденауера в небажанні ліквідувати холодну війну і в намаганні розбудовувати збройну силу й індустрію для агресії проти Совєтського Союзу. Вільшість закидів Москви проти Бонну зводилась до того, що Західня Німеччина продовжує національ-соціялістичну агресивну політику, що в німецькому уряді і військовому командуванні сидять гітлерівці й реваншисти і т. ін. Щоб підірвати престиж уряду Аденауера, пущено в рух і справу д-ра Теодора Оберлендера, західньо-німецького міністра у справах переселенців. Московські пропагандисти одержали доручення зробити з Оберлендера за всяку ціну не тільки гітлерівця, але й фактичного керівника гітлерівсько-ґестапівського терору на окупованих Німеччиною під час війни землях, зокрема, в Україні.

Головну атаку проти Оберлендера поведено із сторінок офіційного совєтського зовнішньо-політичного тижневика „Новое Время", видаваного російською, англійською, французькою, німецькою, еспанською, польською, чеською, румунською і шведською мовами в Москві. У 25-му числі цього тижневика (з 28 серпня ц. р.)., отже за два тижні перед виїздом Хрущова до ЗДА, появилася велика стаття п. н. „Справа боннського міністра Оберлендера", написана Л. Безименським на підставі матеріялів, зібраних і доставлених йому співробітниками совєтського центрального архіву, а також „львівським" журналістом В. Бєляєвим, „литовськими" журналістами К. Демскісом, С. Рукшенасом, М. Лозинським та східньо-німецькими „публіцистами" В. Гольдштайном і В. Поробкою, що вліті 1959 року їздили навіть до Львова в розшуках матеріялів про ...Оберлендера. Після цієї статті посипалися випади проти Оберлендера із сторінок совєтської щоденної преси, зокрема, київської „Радянської України", яка надрукувала про нього (в числі з 5 вересня ц. р.) статтю якогось Ю. Роботи п. н. „Про „солов'їв"-розбійників та міністра-вбивцю". Згадав про Оберлендера „не злим, тихим словом" і міністер закордонних справ Української ССР Лука Паламарчук під час свого виступу в Об'єднаних Націях, 30 вересня 1959 р., називаючи Оберлендера „одним з катів українського народу" і пригадуючи його слова, виголошені колись у Гамбургу: „В Росії нас чекає земля! Ми повинні пустити там коріння".

Д-р Теодор Оберлендер, німецький учений агроном й економіст, в рр. 1933-1940 професор різних німецьких інститутів й університетів (востаннє в 1940-му році був професором у Німецькому університеті в Празі) — особа сама по собі, як німецький економіст і теперішній міністер у справах німецьких переселенців, далека до українських справ і започаткованої проти нього московської кампанії можна б і не згадувати, якби не те, що Москва докладає всіх заходів і зусиль, щоб пов'язати цього німецького професора не тільки з гітлерівськими злочинами, довершеними за другої світової війни в Україні, але навіть і з українськими військовими формаціями часу другої світової війни. Крім закиду співучасти в гітлерівських погромах в Україні Оберлендера обвинувачують Совєти ще й у тому, що він був прихильником ... ліквідації колгоспів.

Атакуючи Оберлендера, Москва намагається за одним разом вдарити й українських націоналістів, пришиваючи їм так само, як Оберлендерові, злочини, заподіяні гітлерівцями після зайняття німцями України, навіть злочини, доконані самими Совєтами.

„У Львові пам'ятають, — пише „Новое Время" в названій вище статті, іменувавши перед тим професора Оберлендера політичним керівником батальйону „Нахтіґаль" („Соловей"), — що перші до міста вдерлися диверсанти з жовто-блакитними петельками (уніформа „Нахтіґаль"). Вслід за цим почалися погроми і бешкети, грабунки і розстріли. Першими були знищені совєтські службовці і жиди, які залишилися в місті. Після того, 4 липня 1941 р., була започаткована спеціяльна акція для знищення польської інтеліґенції. Поблизу Кадетської вулиці були розстріляні видатні діячі науки і культури — професор, колишній польський прем'єр-міністер Казимир Бартель, професори Володимир Круковський і Роман Ренський, письменниця Галина Ґурська, відомий юрист Аллерганд — всього понад 30 осіб. Ці факти потім були зареєстровані в актах Надзвичайної державної комісії (СССР — О. Р.). В роки окупації були знищені у Львові десятки тисяч людей. Початок цій кривавій різні поклав батальйон Теодора Оберлендера. Разом з ним погромами керував інший офіцер розвідки — професор Ганс Кох, приятель і співробітник Оберлендера в Кеніґсберґу".

Стільки ревеляцій про перебування Оберлендера у Львові подало „Новое Время". А поширив, розгорнув і побільшив їх Ю. Робота у своїй цитованій вище статті в „Радянській Україні" (з 5 вересня ц. р.).

„Вісімнадцять років тому, — пише цей совєтський робот чи Робота, — в ніч з 29 на 30 червня 1941 року, в місті Львові фашисти зробили страшний злочин. За сім годин до початку наступу першої гірської дивізії гітлерівців у місто вдерся диверсійний батальйон „Нахтіґаль" („Соловей"), укомплектований затятими головорізами з української буржуазно-націоналістичної наволочі. Гітлерівські „солов'ї" за наперед складеними списками арештували сотні комуністів, комсомольців, безпартійних і по-звірячому знищили їх на тюремному дворі на колишній Замарстинівській вулиці. Кожної ночі із свого штабу — палацу Митрополита Шептицького — „солов'ї" чинили свої розбійницькі напади на квартири мирних громадян. В ніч з 1 на 2 липня жертвою кривавого терору впали три тисячі юристів, лікарів, інженерів та інших представників львівської інтеліґенції. Та особливо відзначились бандити, одягнені у фашистську військову форму з жовто-синіми погонами, в ніч з

(Закінчення на стор. 4-ій)

ФІЛЯНТРОПИ НАШИХ ДНІВ

Під час недавньої гучної візити Нікіти Хрущова у цій країні її зрівноважене й культурне населення наслухалося просто до втоми критичних завваг, а то й грубих насмішок цього червоного „паломника" під адресою американської системи, її суспільної та економічної структури, зокрема проти капіталістів. Парадоксально, а то й доволі комічно, що Хрущов, лідер світового комунізму, найбільше часу, а то й наймиліші хвилини свого побуту у ЗДА провів саме в оточенні цих капіталістів, високої кляси багатіїв.

Немов у подзвінне, з нагоди побуту цього безкомпромісового ворога американської капіталістичної системи, популярний місячник „Космополітен" в числі за жовтень ц. р. вмістив тонку психологічну студію про справжнє обличчя, характер та психіку деяких клясичних представників американського капіталу, про мільйонерів цієї країни. Заголовок статті звучить: „Мільйонери з сумлінням", а в підзаголовку читаємо, що „нового стилю тутешні мільйонери дають щорічно сім більйонів долярів на різні добродійні цілі".

Тепер ЗДА начислюють понад тридцять три тисячі осіб, для окреслення яких можна вжити назви „мільйонер", читаємо на вступі статті. Колись ця категорія вибранців долі була знаною із деяких неґативних сторінок свого екстраваґантного, розтратного життя — подорожей далекими морями на люксусових яхтах, бенкетування на острові Мадері, на Рів'єрі чи в гулящому Монте Карльо... Такий тип американського мільйонера майже перевівся. Тепер ця еліта економічного та індустріяльного світу має зовсім інакший стиль життя. Старі часи з розтринькуванням грошей біля шампанського і гарних дівчат минулись безслідно, пише цей журнал.

У нашій бурхливій добі народився в цій країні зовсім інакший тип багатія. Пересічний мільйонер — це високогуманна людина, свідома своїх обов'язків супроти довкілля і всього суспільства. Частенько це — суспільний апостол і реформатор своєї округи. Ці люди, крім своїх фінансових трансакцій, знаходять способи й шляхи обернути „надвишку" свого капіталу на цілі, які зовсім ним не зв'язані. Інакшими словами, ці люди жертвують велетенські суми із своїх фінансових калькуляцій на різні філянтропічні, культурні, харитативні та релігійні цілі. Частенько ця доброчинність стає для них джерелом турбот, завдає їм багацько клопотів. Під сучасну пору діє у ЗДА майже півмільйона так званих „неприбуткових" організацій, пожертви для яких, як знаємо, вільні від державного оподаткування. Ця півмільйонова армія не-бизнесових установ наввипередки, різними дорогами й способами, безустанку бомбардує серця й кишені сотень і тисяч багатіїв, справжніх капіталістів нашої країни. І вони, їхні кишені відзиваються на потреби суспільні, культурні, релігійні. Як сказано на початку, сім більйонів щорічно пливе з каси тих, що сидять на американському фінансовому Олімпі!

Далі в „Космополітен" читаємо, що чимало фінансистів половину свого часу й енерґії, а то й свого життя присвячують для добра інших. Таким чином на наших очах народжується у ЗДА нова суспільна кляса багатіїв, що стають слугами суспільства, його професійними доброчинцями, зокрема в ділянках науки, медицини й культури. Таких меценатів у наші дні не злічити. Здебільша вони мало відомі загалові, бо не хочуть і не терплять широкого публічного розголосу. З черги цей журнал подає довгий список таких добродіїв нашої країни, що з них деякі сповнені у своїх харитативних діях висококристиянськими чеснотами, просто релігійним аскетизмом.

Власник багатющих нафтових джерел, Тома Слик із Тексасу, часто каже до своїх друзів: „Лише тому залишаюсь в своєму бизнесі й важко працюю на старі літа, щоб витягнути з надр землі якнайбільше грошей на свої добродійні проєкти"... 40-річний Ернест Мітлер, спадкоємець великої фортуни по своєму батькові ризикує навіть своїм власним життям у боротьбі з нелеґальною торгівлею немовлятами. В боротьбі з цим злочинним чорним ринком він зорганізував власну оперативну сітку, яка діє в кількох стейтах куди краще за державні й стейтові органи, призначені для боротьби з цим підземним світом.

Інший багатій, Ферфілд Осборн, живе дуже скромно і ще в цьому році їздить автом 1954 року. Багацько часу й грошей присвячує він, як член дирекції Нюйоркського Зоологічного Товариства, відомому на всю країну звіринцеві у Бронксі (Ню Йорк) та Морському Акварієві на Коні Айленді. Мультимільйонер Роберт Гілмур Летурно кожного року віддає 90 відсотків своїх особистих прибутків і таку саму частину зі своїх численних уділів на Нюйоркській біржі для релігійно-добродійної фундації, заснованої ним під назвою „Фундації Летурно". Цей геній американської інженерії походить з старого роду французьких гуґенотів, які вдавнину шукали в Америці пристановища й релігійної свободи. Цей багатій розпочав свою кар'єру 14-річним хлопцем без сотика в кишені. А тепер він — найбільший продуцент у світі машинових плугів, які мостять дороги. Про нього кажуть, що він за останніх сорок років своєю винахідливістю в продукції цих колосів-плугів „змінив обличчя землі..." Про себе Роберт Летурно каже: „Три різні елементи лягли в основу моєї продукції: темп, вогонь і Біблія". Його Фундація поза кордонами ЗДА, при помочі наймодерніших машин, прочистила й віддала до вжитку мільйон гектарів землі в Перу; таку саму акцію провела вона в Лібії (Африка), обернувши вісімдесят квадратових миль колишніх джунґлів на високоврожайні поля.

Ще кілька сторінок „Космополітену" присвячено цій самій ідеї: скільки грошей, часу і шляхетних зусиль віддають для вищих цілей найбільші представники американського капіталу. Сім більйонів долярів за один лише рік жертвують на добродійні цілі фінансові магнати нашої країни! Як слушно зазначає в підзаголовку автор статті, ці люди дають не лише свої гроші, але й свої серця для своїх ближніх.

Ось чого не бачив, або не хотів бачити Хрущов, відвідуючи нашу країну.

А. Ч.

Іван Смолій

У ЗЕЛЕНОМУ ПІДГІР'І

(Повість)

(9)

Очі Зіни знову повні здивування.

— Ви, очевидно, вчили про це, — усміхнувся Василь Петрович, — і здається вам, що це було так давно. Аж дивно слухати, правда, майже годі вірити... А от мені здається, ніби це вчора було. Маленька сьогодні Австрія, смішно з тим воювати. А ще недавно це була велика імперія. Оті гори були саме під Австрією. Та й під ким вони вже не були, — махнув Василь Петрович рукою, дивно збуджений.

— Ви уявляєте собі, — промовив він по хвилині, — яке велике завдання перед вами... і яке приємне. Повірте, я радо поїхав би. Там наші люди, такі, як і ми. Мова їх не така то вже й чиста, але серця чисті, як і в нас. Отож маєте виховувати малих верховинців на громадян нашої республіки. Бажаю вам успіхів. Кріпіться. Пишіть про свою роботу й враження з гір.

Про що ж писати доброму Василеві Петровичу? Дорога була довгою, ніби загубилася вона десь у просторі. Гори ж досі бачила на картинах чи в кіно. А оце, — як минула долини рік, гірські просмики, здалося їй, ніби проїхала крізь довжезний і крутий зелений тунель у інший світ.

Вузький той її новий світ. Гори оточили все як велетенські декорації, замкнувши собою Міжгір'я — кілька сотень верховинських хат. Здається воно ніби своє. Хатки під солом'яними стріхами, і журавель біля криниці, як у Нижнєдніпровському районі. І білі свити. А от вишивка трохи не та. І люди якісь інакші. Яка дивна їх говірка!

— Я си мислив, жи 'ня посадите з мойов сестров, — казав їй хлопчина, коли розміщувала дітей на початку навчання.

— Втиць мовили, жи вна немає книжки, то бисмося вчили разом.

— А де твоя сестра?

— Альо там!

Аж зрозуміти було нелегко, що говорять діти. На превелике здивування Зіни вони, крім того, стали щоднини на початку навчання молитися голосно, спільно. Вона забороняла, а вони провадили своє. А потім почалася вперта боротьба між нею й дітьми. Вони слідкували за її рухами, перекривляли її, наслідуючи м'яку вимову, ніколи не чуті ними слова. Вони висолоплювали за нею язика, гукали. Ах, якби добрий Василь Петрович знав про це! Але вона не писала йому нічого про це, вона жалілася завшколи. Роза Абрамовна вбігала в клясу гнівна, громила, кричала. А по її відході діти сваволили ще дужче.

Не витримавши, розридалася раз перед малими тиранами. Плакала, не стримуючись, і діти замовкли, збентежені та вражені незвичайним видовищем.

Після лекції вона не виходила з кляси, невтішно сумна. В очах не висихали сльози, і світ мерехтів у них сумовито, і вкриті снігами гори дихали холодом непривітної країни.

Скрипнули двері. Увійшла з наруччям дров прибиральниця Галя, молода дівчина, в верховинському кожушку та білій хустці. Обличчя дівчини порум'яніло з холоду.

— Ба, а ви чому тут сидите? — запитала дівчина зачудовано.

Доглядівши сльози на обличчі вчительки, вона кинула дрова під стіну біля печі і стояла безрадно.

— Ба, та ви плачете? — промовила. — Та чого ви плачете?

Це була вирішна хвилина в їх знайомстві. Зіна намагалася опанувати себе, але в очах тієї верховинки було стільки співчуття, що вона справді розплакалася. Галя підійшла тоді до неї, обняла її несміливо.

— Зіно, повіджте! Чи вас хто бив? Чи вам дехто вмер? Чи вас забирають?

— Діти мені жити не дають, — промовила тоді Зіна. — І чому вони так не люблять мене? Я ж до них із щирим серцем! Чому вони мене за це ненавидять?!

— Чому? — перепитала Галя і якось чужо відсахнулася від Зіни. — Такий тепер світ настав, жи ся люди ненавидять. Вчать так, би один одного ненавидів, нищив, видавав, то й діти так роблять. Так їх учать.

— Хто вчить?

— О, хто! Та не ви! Але й ви! Альо списують ґаздів. Ходить Міша Ковбан від хижі до хижі. То як хто не має нич, лише єдні портки на собі й сорочку, то дуже добрий. Як один-два прути поля, то добрий, а як три, то вже злий. А як п'ять, то вже 'го треба з хижі вигнати, а поле відібрати. Ба, а чому то так?

— Ах, Галю, що ти розумієш!

— Та не розумію, не розумію, — похитала Галя головою. — І ніхто не розуміє. Та чи то і у вас там такі порядки?

— Які?

— Та такі, як у нас заводите.

Сльози висохли. Зіна дивилася на прибиральницю насторожено й тривожно, а та, оглянувшись, заговорила тихо.

— То ся боїте, боїте. То си думаєте, що перед вами ворог. А я би вам свого пальця врізала, бо знаю, що ви наша. Ті дві, то чужі. А ви свої. А свій свого має любити, бо як не буде, то хто 'го загріє? Чужий? Ви мені того не повісьте, але я знаю. У нас тут писали, як там люди з голоду мерли.

— Галю!

— І говорити боїтеся! О! А то треба кричати, бунтуватися! То людей мордують, забирають.

— Галю! То неправда! — заперечила Зіна, підвівшись злякано і не знаючи, що вже почати.

— Ой-ой! І ви вже брешете. Свій свого дурить. Але ми знаємо. То як торічної осени заїхала червона кавалерія, то ту стояли. Снопами коней годували, все коні поїли, що потім людям хліба не стало. І був тут такий кавалерист. Як ми його раз погостили, як він увидів, хто ми, та як став бесідувати, що вже не має ні вітця, ні матері, і сестра в колгоспі в нужді. Аж заплакав. Все сказав. І ще питав потім, чи 'го видамо команді. Так ся само бояв, як ви тепер. Ая. А тепер то напевно ви мене видасте. Скажете тим енкаведистам. Вігме виджу, що скажете, по ваших очах виджу. То кажіть, кажіть!

— Галю! — спромоглася тоді Зіна на благальний оклик, що в ньому бринів і докір і безкрая розгубленість. Вона ж дійсно повинна б донести про таку розмову, куди треба. Так її вчили, так втовкмачував гнівний комсорг... Є люди добрі і злі. Добрі — то герої пролетарської революції, герої труда. Все інше — зло. Спершу виходило, що добрі то городські. Погані ж десь по селах. Коли ж там дядько Юхим, дядина, двоюрідні сестри, що такі добрі для неї були, коли приїздила до них з міста в гостину. Ні, вони теж добрі. Де ж тоді ті погані, ті вороги?

ДОПОМОЖІТЬ ВДЕРЖАТИ І РОЗБУДУВАТИ ДЛЯ НАШОЇ ДІТВОРИ РІДНУ „ВЕСЕЛКУ"! ПОШЛІТЬ СВОЮ ПЕРЕДПЛАТУ І ПОЖЕРТВУ НА ФОНД „СВОБОДИ"!

З ХРОНІКИ ДІТРОЙТУ

Літератур. Мистець. Клюб Мазепинський Вечір

Багатогранна і яскрава історична постать гетьмана Мазепи дає багатющу тематику, якою при дбайливому опрацюванні доповіді можна викликати емоційне напруження серед слухачів. Таке враження склалося, коли ми прислуховувались доповідям професора Р. Бжеського і пані Л. Маринюк. Проф. Бжеський, який вже раніше на вечорі Комбатантів говорив цікаво про автентичність портретів Мазепи, розглянув цим разом його ролю, як володаря України, що піднявся завдання звільнити Вітчизну від московської кормиги. Він нав'язав до літературних джерел, на яких оформлювалася оцінка Мазепи довгими роками. Неґативної постави Пушкіна до Мазепи в поемі „Полтава" не могли затерти інші автори, які представляли Мазепу лишень збоку романтики. Доповідач вирізнив позитиви драм Ю. Словацького і Старицької - Черняхівської та твору Крушинського (Мотря Кочубей), що появився в Каліші і майже невідомий. З'ясувавши Мазепу, як людину великої освіти, політика - диплямата й вождя та різні його акції, що зміряли до історичного його задуму, проф. Бжеський говорив про мілітарні невдачі. Він підкреслив великі помилки Карла XII і його генераліції, зраду козачих виродків, довівши свою розповідь до полтавської проґри, втечі і похоронів Мазепи в Бендерах.

Пані Л. Маринюк вибрала тему відношення гетьмана до Мотрі, яке то відношення спростачили наші національні вороги, щоб ще більше згустити чорні краски його політичної ролі. Цитуючи історичні тенденційні джерела (Дм. Бантиш - Каменський „Исторія Малой Россиі") вона переконливо опрокинула оскарження Мазепи, вживаючи арґументів логічних (як прим.: яка ж могла бути спроба підкупити Мотрю червінцями, коли вона, як донька ген. судді була чи не найбагатша відданиця в Україні) й арґументів джерельних (листи Мазепи до Мотрі). Доповідачка зацитувала деякі місця з трилогії Б. Лепкого, в яких Мотря маніфестує свою любов до України і цінить велику місію гетьмана, обдаровуючи його своїми гарячими почуваннями.

Мистецька частина була теж дуже вдатна. Фортепіянова симфонічна поема „Мазепа" Ліста, виконана на 4 руки проф. І. Решитиловичевою і панною Л. Тарнавською, викликала бурю вдячних оплесків. Таксамо очарував усіх виступ арт. Бранки-Кривуцької в монтажі з уривків поеми В. Сосюри „Мазепа". П-і Бранка не вперше виявила свій багатий талант, вивершуючи рецитаторство сценічною грою.

Публіки було поверх 50. Клюб запрезентував теж своє перше книжкове видання Байрона „Мазепу" в новому перекладі місцевого поета О. Веретеченка. Книжка тількищо появилася з друку з прекрасною обкладинкою арт. Гніздовського. Її збутом зайнявся д-р Є. Перейма (4435 Паркінсон Стр.).

Золотий Ювілей о. проф. Петра Чавса

О. Петро Чавс приніс з собою на еміґрацію м. і. теж одну з найкращих рисок старокраєвого духовенства, а саме громадську активність. І хоч сьогодні йому 77 років, ви його стрінете на академіях, а навіть на загальних зборах деяких установ, в яких він є членом. Не диво, що на золотий ювілей його священства, педагогічної й громадської діяльности, на заклик пароха церкви св. Івана Хрестителя о. М. Бохневича, зійшлося коло пів тисячі громадян. Вони масово взяли участь у Ювілейній Богослужбі, як теж у бенкеті в шкільній авдиторії. При столі засіло поруч священиків чимало нащадків Ювілята, сини д-р Володимир з дружиною (Дітройт) і інж. Роман з Ню Йорку, донька мґр. фармації Марія Омеціньска з мужом проф. Омеляном і двома дітьми (Ірина й Володимир). Не могла прибути тільки донька Оксана, яка живе одружена з французом (Оже) в Парижі. Дружину Ювілята перед еміґрацією вбили поляки ще в Крукеничах, напавши на парохіяльний дім. Ювілят тільки чудом врятувався. Учасники бенкету довідались чимало подробиць з життя цього зразкового душпастиря, просвітянина, кооператора і професора семінарії у Вашингтоні, вислухавши промов оо. Бохневича, д-ра Кнаппа, Шуля (товариш з семінаря), Горошка, Хабурського, Огірка, канцлера Польового і двох десятків світських промовців, які були речниками різних організацій. Вірш В. Самійленка „Орел", виголошений Галею Кошелівською, добре погоджувався зо змістом свята. Також і вокальна частина (шкільний хор, дует братів Хмілів), була добре підготована проф. Цепендою. О. д-р Кнапп, тостмайстер, відчитав деякі важніші телеграми, м. і. від Преосв. о. Вучка. Заключне слово Ювілята, о. проф. Чавса, було виявом скромности, свідомости сповнених обов'язків і вдячности для організаторів Ювілею та приявних на ньому. Довговічности і здоров'я бажали всі Йому від щирого серця.

Перший коедукаційний парохіяльний „гайскул"

Ми вже мали досі дві середні школи католицькі, для хлопців у Стемфорді й для дівчат у Фоксчейс (Филад.), але першу мішану середню школу створив тепер Дітройт-Схід. Навчання в цій школі почалось 9-го вересня ц. р. при такому складі вчительського збору: сестра Саломея (директорка), о. П. Бурак, П. Стасів (м. і. теж українська мова), К. Цепенда, Р. Починок, Патриція МекКолей, Г. Дюлас. Вписалося до школи 36 хлопців і дівчат. Ця кількість, очевидно, незадовільна. Не вважаючи на пропаґанду, не вдалось здобути абсольвентів теж з інших шкіл, так, що наш „гайскул" дістав тільки ту молодь, яка покінчила 8-му клясу парохіяльної школи. Вигляди на черговий рік кращі, бо теперішня 8-ма кляса має 80 учнів. При цій нагоді додамо, що до парохіяльної школи при церкві Непор. Зач. Пречистої Діви Марії вписалось у цьому році 540 хлопців і дівчат.

Школи українознавства

Десятиріччя, яке святкуватиме українознавча школа на сході Дітройту, впроваджує її вже в гурт старших наших шкіл. До кінця вересня ц. р. вписалось 257 учнів і можна рахувати, що кількість дійде до 300. Десять років тому було 22 учні і 3 учителі. Тепер учительських сил є 16 і 10 відділів. Директором школи є М. Дольницький (у 1-му році був ним сл. п. дир. Павлусевич). Те, що в перших клясах є більше як половина учнів, віщує, що учнівський контингент буде зростати. При школі є бібліотека з 1,600 книжками. Вона поділена на відділи і це помагає вчителям слідкувати за успішністю лектури учнів. Дрібними збірками кожної суботи серед учнів школа помагає двом українським школам в Европі (Сальроя — Бельгія і Ст. Мартін — Австрія). Минулого року вислано 450 дол. Вчителі оподаткували себе по 2 дол. у користь учителів згаданих шкіл і вислали їм 180 дол. Власних імпрез заплянованo 3 (Мазепи, Шевченка і 10-ліття школи). Раз у місяць учні виступають на радіо - годині п. Тарнавського.

В школі на сході вчиться молодь обох віровизнань, а в школі на заході, якої власником є Парохіяльний Кружок Рідної Школи, учні є тільки католики й наука ведеться в будинку парохіяльної школи. Цього року на заході вписалося 132 учні. Учительських сил є 7. Директором є п. І. Білоус. Бібліотека має 250 книжок. Як довідуємося, молодь не рветься, на жаль, до української книжки. Пропаґанда за передплачування „Веселки" не має великих успіхів. Думаємо, що батьки замало ваги прикладають для цього. Заслуговує на згадку т. зв. „клясова ощадність". Господар кляси заохочує учнів заощаджувати гроші, які дістають від батьків, і коли в кого сума перейде 5 долярів, відчиняє йому конто в Кредитівці. Таким робом діти привчаються щадити й шанувати гріш. Акція „Діти — дітям" дає щомісяця якусь суму (м. року 12 дол.) на українську школу в Куфштайні (Австрія), де тепер директором є д-р Дашкевич. Заплянoвані Мазепинська Академія та Шевченківський Концерт.

Православні на заході мають при парохіях свої українознавчі школи. Коли пишемо ті рядки, не маємо ще ближчих відомостей про їх стан в цьому році.

В. Несторович

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Посвячення парохіяльного дому і цвинтаря в Ютиці

В неділю, 6-го вересня до Ютики прибув Стемфордський Владика, ВПреосв. Кир Амвросій, щоб посвятити куплений парохіяльний дім і цвинтар. З 3-ій год. Владика прийшов до місцевої церкви св. Володимира в асисті священиків: о. сен. С. Дурбака, о. дек. В. Середовича, о. Ю. Гнатишака, о. Л. Ліщинського, о. В. Осташа, о. П. Греськова, о. П. Огірка, о. Й. Лукашевича та о. пароха Б. Смика. Вірні, в числі до 200 осіб, створили подвійний шпалір від парох. дому до церкви, в тому сумівська і пластова молодь в одностроях. У дверях церкви вітав Владику д-р О. Волянський, як член парохії і голова УККА. Мужі довір'я, пп. Коцинда і М. Драгош, передали Владиці хліб і сіль, юнак і дві дівчинки в укр. одягах передали Владиці гарну китицю квітів від дітей. Владика відправив у церкві молебен до Пресв. Серця Ісусового в сослуженні 9-ох наших священиків. Після посвячення парох. дому Владика виголосив слово подяки для всіх тих, що причинилися до купна і відnови цього гарного парох. дому. Відтак відбулося посвячення місця вічного відпочинку, 14-акрової посілости, де крім цвинтаря є український парк з площею і будинком для пікніків і забав молоді. Владика сказав зворушливу проповідь про тих, що спочили вічним сном не на своїх цвинтарях, розкинені по наших рідних землях і далеких чужинах, і закликав помолитися за них. О дек. Середович поблагословив забудування в парох. парку.

До відновлення парох. дому найбільше причинилися пп.: В. Рабарський, Д. Дідушок, І. Коцинда, Ст. Мельник, І. Чорний, І. Смолій, М. Войтович і ін. Невелика укр. кат. громада в Ютиці може похвалитися вже просторим парох. домом, де крім о. пароха живе дяк, п. Ст. Гуцал, чені на вечірну парох. українську школу, а інші на домівки наших товариств. За неціліх 10 літ існування укр. кат. парохії в Ютиці, зложеної переважно з нових еміґрантів, придбано дерев'яну церкву, 14-акрову площу на цвинтар і парк, парох. дім, що його відновлено заходами і працею жертвенних парохіян. Ютицька парохія св. Володимира має тепер 340 душ, з того 138 дітей до 18 літ. У парохіяльному парку задумується створити в найближчому літі дитячу вакаційну півоселю. В українській парох. школі вчиться 100 дітей. Крім о. пароха вчать ще 3 учительки та 1 учитель. Місцевий парох, о. Б. Смик, докладає всіх можливих заходів ,щоб усіх українських дітей згуртувати в укр. парох. школі. При гармонійній співпраці батьків і виховників молодечих організацій — це безперечно вдасться перевести в життя. дві просторі кімнати признаН. К.

Храмове Свято в Честері, Па.

30-го серпня парафія Успіння Пречистої Діви Марії в Честер, Па., відсвяткувала Храмове Свято. 29-го серпня відправлено Всенішну. 30-го серпня в 11-ій год. перед пол. стали служити Св. Літургію митрофорний протоієрей о. І. Савчук, — парох Катедрального Собору в Филаделфії, митр. прот. о. О. Мицик — місцевий парох, і прот. о. Теодор Форостій — парох парафії св. Духа в Коствілл, в сослуженні протодиякона о. П. Пушкаренка з Байону і диякона о. Юрія Вареника з парафії св. Покрови в Филаделфії. По боках стояли вісім хлопчиків прислужників вівтаря зі своїм предсідником іподияконом Омеляном Богданом Мициком.

Численне духовенство підносило в присутніх релігійний настрій, а мелодійні співи церковного хору під управою о. І. Зайця, заставляли людей переноситися думками в невидиме і розмовляти з Богом в своїх молитвах. Митроф. прот. о. І. Савчук виголосив сердечне слово про життя Божої Матері, та історію Її Успіння. Англійською мовою промовляв парох о. О. Мицик, який закликав наслідувати Пречисту Діву Марію.

Число духовних при Престолі під час Літургії ще збільшилося присутністю о. Богдана Желехівського, пароха св. Апостолів Петра і Павла в Вілмінґтоні і о. Едварда Бетона — пароха Єпископальної церкви св. Івана в Ворд, Па. Протодиякон підніс многоліття, хор його проспівав, Духовенство з вірними припало на коліна, о. Желехівський відчитав молитву за Український нарід, а хор проспівав молитву за Україну. По молитвах відправлено Панахиду за упокій померлих парохів і вірних парафії. У процесійному поході взяло участь духовенство і вірні, які обійшли церков співаючи пісень до Пречистої Діви Марії, а священики читали Св. Євангелії в обидвох мовах на углах храму.

Другою частиною празника був святочний обід, який відкрив предсідник парафії п. М. Мельничук та попросив о. І. Савчука поблагословити потрави. Тостмайстром був член церковної ради капітан Корпусу Морської Піхоти Іван Лостен, який представив почесних гостей, та покликав до слова головного бесідника о. Едварда Бетона, єпископального священика. Промовляли ще предсідник шкільної ради міста Честер, адвокат Яків Сапович. Кінцеве слово виголосив місцевий парох о. Мицик англійською мовою, закликаючи вірних, а головно молодь стояти міцно при вірі своїх батьків. Бенкет закрив молитвою о. Теодор Форостій. Обід приготовили членкині жіночих організацій, а молоді жінки і дівчата обслуговували гостей.

Тостмайстер передав секретареві парафії п. Ів. Попикові провід для переведення третьої частини празника — художньої програми, яка складалася з релігійних та світських пісень, деклямацій і українських народних танків. В програмі взяли участь симфонічна діточа оркестра, діточий хор, дует, який гарно відспівали Оксана Заяць і Славця Єдинак, сольоспів протодиякона о. Пушкаренка, який дуже гарно відспівав три народні пісні. Долорес Барагура відспівала гарно Аве Марія, муз. Баха, під акомпаніямент симфонічної оркестри та Віґенлід, муз. Шуберта при аком. тоїж оркестри, в якім прекрасно віддіграв на кларнеті сольо І. Попик молод. Омелян-Богдан Мицик гарно відспівав під акомпаніямент симфонічної оркестри і жіночого тріо (Долорес Бараґура, Анна Заяць і Анна Нуджин) сольо Отче Наш, муз. Новохатського. Він співав сольо з діточим хором історичну народ. пісню „Вже більше літ двісті". Женя Туранська з діточим хором відспівала гарно жартівливу пісню „Бочечка". Сольо на акордеоні гарно відограла Васюрко. Деклямували гарно: Оля Туранська „Благословенная", Дарія Яцик „Кантата" і Богдан Лоян „Україна". Українські танки були під орудою Теодора Торслека.

Концерт пройшов з повним успіхом. Симфонічна діточа оркестра заслуговує на увагу своєю технікою і дисципліною. Перед нею гарна будучність. Діточий хор співав гарно, він повинен збільшитися. В солях є добрий матеріял. Найбільше подобались народні костюми, в яких учасники були одягнені. Тут належить признання матерям. Труди при підготові художньої програми положив о. І. Заяць, за що йому належиться сердечна подяка. Свято закінчено відспіванням національного гимну. Свято пройшло з повним успіхом, завдяки пляновій праці митрата о. Мицика, церковного уряду, жіноцтва і молоді, які спільно по християнськи працювали.

М. О.

ДІВЧИНКА З ГОРІШКАМИ — ЖОВТНЕВЕ ЧИСЛО „ВЕСЕЛКИ"

Ніжним серпанком сріблистого бабиного літа оповите жовтневе число „Веселки", сповнене погідно - меляхолійного настрою пізньої осени, коли то жовкне і в'яне лист, над водами уносяться тумани опалевої мряки, а в хмарах курличуть ключі відлітаючих журавлів, диких гусей і качок. У такий настрій уводить юного читача вже сама зовнішня шата числа — бронзовий і жовто - червоний кольори осіннього листя, що його тим разом розмалював для дітей - читачів „Веселки" улюблений ними персонаж, превеселий Чап-Чалап разом із своїми професорами - малярами. Цей настрій переданий також вступною ілюстрацією Галини Мазепи „Дівчинка з горішками" та віршиком К. Перелісної „Лісовий горішок".

Другий тематичний цикл жовтневої „Веселки" — це свято друкованого слова — дитячої книжки й журналу (вірші „Читаймо, школярі!" Р. Завадовича і „Лесик переплетник" Роляника в оформленні Е. Козака). Теплими словами дітвора спільно з редакцією „Веселки" згадала й пам'ять дитячого письменника проф. Олександра Лотоцького-Білоусенка, у 20-ліття його смерти (статейка „Три книжки казок").

Фантастичний елемент знайдуть діти у народній казці в опрацюванні М. Маморського п. н. „Хто хитріший" (ілюстрації Г. Мазепи). Ця казка має багато фолкльорних елементів та картин селянського побуту й її лектура з українознавчого боку має для дітей велике значення.

У числі закінчується „Щоденник школярки Мілочки" (розділи „Український сон" і „Що з мене буде" пера Г. Черінь з ілюстраціями Е. Козака) та оповідання Л. Храпливої „Дорогою в чужину" (ілюстрації П. Андрусева) про малого Григора Орлика. Продовжуються „Пригоди котика Мурчика" (М. Погідний-П. Холодний), якого тим разом постигла кара за збитки і витівки та пригоди козака-характерника Богдана. Віршик Наталки Глоби „Віла Киця" (ілюстрація Юрія Козака) буде подобатись читачам молодшого віку.

Дві повні сторінки числа зайняла дитяча творчість — розповідь Христі Савки і Оксани Клепцак (обі з Торонта) про місцевості в рідному краю, з яких походять їх батьки та зворушливий, сповнений національної гордости лист Ані Мостович „Лекція географії".

Кореспонденція з дітьми і розваги - загадки доповнюють жовтневе число „Веселки".

Жовтень — місяць друкованого слова, це одночасно традиційний уже місяць кампанії за збіркою на пресовий фонд „Веселки". Найкращим пропаґатором цієї всенародньої справи є сама „Веселка", що може похвалитися вже п'ятьма річниками, оправленими в чотири великі томи з золотою віньєтою й написом. А ось зближається вже до кінця й шостий річник.

Шкільний рік почався, місяць книжки в повному розгарі, це найкраща нагода саме передплатити „Веселку", чи то індивідуально чи збірно. Ту слово за батьками, вчителями, виховниками. Деякі школи зробили „Веселку" обов'язковою доповняльною лектурою і зобов'язали всіх дітей поруч шкільних підручників мати також свій власний примірник „Веселки". За прикладом цих шкіл повинні піти й інші школи, курси та виховні організації молоді. Уведення „Веселки" в навчання українознавчих предметів віддасть учителям неоцінену поміч, а дітям принесе величезну користь. „Веселка" від самого початку свого існування має незлічиму кількість високовартісного українознавчого матеріялу для лектури, то вказаним є придбати попередні річники журналу.

В місяці жовтні, місяці друкованого слова й збіркової кампанії на пресовий фонд „Веселки", хай — перед очима кожного зацікавленого справою виховання наших найменших стоять три цілі: 1) передплата „Веселки", 2) складення добровільного датку на її пресовий фонд, 3) придбання оправлених річників „Веселки".

Справа виховання й національного збереження нашого молодого покоління стала спільною справою й обов'язком усієї нашої національної збірноти. Доконати того можемо тільки спільними зусиллями батьків, дому, церкви, школи, молодечих організацій та усього українського громадянства. Одним із найповажніших засобів досягти цієї цілі є друковане слово для дітей, в тому на першому місці стоїть „Веселка". Нехай не буде ні однієї української дитини без „Веселки", нехай не буде ні одного українського громадянина, що не взяв би активної участи у розбудові „Веселки" своїм датком на її пресовий фонд!

В. В.

● В Індонезії з гострою критикою економічної політики президента Сукарна виступив один із творців індонезійської держави, перший її віце-президент і колишній найближчий співробітник Сукарна, економіст д-р Мохаммед Гатта, лідер антикомуністичного табору індонезійців. Гатта вважає, що непродумана девальвація індонезійської рупії в серпні ц. р. знецінила валюту. Замість офіційних 45 рупій за 1 доляра, треба тепер платити 140 рупій.

● Над французьким містом Ляваль 22-річний Жан Кльод Ді Вуа, вискочивши із літака з парашутом, зачепився за його крило, внаслідок чого літак утратив рівновагу. Пілот, щоб врятувати машину й парашутиста, який повис на висоті 4,500 стіп, приземлив машину на лісовому терені, при чому сам важко поранився. Парашутист, який втратив притомність, коли літак спадав униз, зазнав тільки легкого пошкодження тіла.

✝

Ділимося сумною вісткою з Рідними і Знайомими що дня 11-го жовтня 1959 року упокоївся в Бозі наш Найдорожчий

БАТЬКО і ДІДУНЬО

бл. п. Дмитро РОКІЦЬКИЙ

проживши 67 років.

Покійний народився в селі Завалів, пов. Підгайці, Зах. Україна, жив у Ню Йорку, був членом 361-го Відділу УНСоюзу.

ПАРАСТАС — буде відправлений в СЕРЕДУ, 14-го ЖОВТНЯ 1959 р., в год. 8:00 вечора, в каплиці похоронного заведення П. Яреми в Ню Йорку.

ПОХОРОН — в ЧЕТВЕР, 15-го ЖОВТНЯ 1959 року, в год. 9:00 рано, з пох. заведення П. Яреми, в год. 10:00 до церкви св. Юрія при 7-ій вул. в Ню Йорку, а опісля на цвинтар Кальварію.

Тяжким горем прибиті:

Донька ГЕЛЕН БРЕЗДЕН з чоловіком МИХАЙЛОМ

Син ЕДВАРД з дружиною ОЛЬГОЮ і донькою

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні Збори, 117 Відд. „Запорозької Січі", відбудуться в суботу, 17 жовтня 1959 р., в год. 7-ій веч., в Народному Домі — 140 Друга Евеню, кімната ч. 36/III. Всіх членів просимо явитися точно. — С. Кучма, предс.; В. Калина секр.

1894 — 1959

65 років на службі членам і народові! — Ставайте ювілейними членами Українського Народного Союзу!

МОСКВА, „СОЛОВЕЙ" І ОБЕРЛЕНДЕР

(Закінчення зі сторни 2-ої)

3 на 4 липня, коли по-звірячому були закатовані 36 вчених, письменників, професорів Львівського університету та інших вищих учбових закладів міста".

В дальшому Ю. Робота стверджує, що пригадати тепер всі ці ліквідаційні акції спонукала його чи його повелителів буцімто недавно виявлена обставина, що „політичним керівником бандитських операцій батальйону „Нахтіґаль" був ніхто інший, як нинішній міністер боннського уряду у справах переселенців Теодор Оберлендер і що це він „разом з професором славістики Кеніґсберзького університету Гансом Кохом, катом польського народу Франком та іншими майстрами „заплічних справ", розробив за дорученням фашистських ватажків пляни колонізації українських земель . . ."

Всі ці довгі цитати наведені для того, щоб показати, якими неправдоподібними нитками шиті і як неузгіднені всі ці ревеляції з подібними ревеляціями, поданими зовсім недавно в совєтських публікаціях. Не зважаючи на те, що консультантом і співробітником автора статті про Оберлендера в тижневику „Новое Время" був „львівський" письменник і журналіст Володимир Белясв, що в співавторстві з Михайлом Рудницьким написав книжку „Під чужими прапорами" (Київ 1956), факти і дані, подані ним у цій книжці, цілком суперечать фактам і подіям, поданим тепер у тижневику „Новое Время" і в щоденнику „Радянська Україна".

Поданих тепер ревеляцій про батальйон „Соловей" (насправді це був т. зв. „український батальйон", зорганізований німецьким командуванням в рямцях операції „Нахтіґаль" проти волі націонал-соціялістичного проводу) в книжці Белясва і Рудницького зовсім не згадується. Немає там ніякої згадки про винищування членами батальйону львівських комуністів і комсомольців. Якщо ж іде про відому акцію знищення польських науковців і письменників в днях 3-4 липня 1941 р., то в книжці „Під чужими прапорами" стверджено виразно, що започаткували й перевели цю нищівну акцію „німецькі офіцери у формі СД із зображенням черепів на чорних обводах", які зайняли „для своїх загонів декілька будинків між вулицями Кадетською і Вулецькою", а ув'язнення перевели „оперативні групи гестапівців" (стор. 112 і 113).

Щождо вбивства польського професора політехніки і кол. польського прем'єра Казимира Бартля, то твердження „совєтських журналістів із „Нового Времені", нібито винен у цьому батальйон „Нахтіґаль", — теж свідома брехлива видумка, бо загально відомо, що українці не були причетні до цього злочину хоч би тільки тому, що проф. Бартель згинув не з 3 на 4 липня 1941 року, але як стверджено на підставі свідчень його родини і близьких, був розстріляний 22 липня 1941 р. за особистим наказом Гімлера, після спроби останнього намовити Бартеля пристати на „коляборацію" з гітлерівськими окупаційним режимом в Польщі.

Так само цілком суперечні і недостовірні колишні і теперішні твердження про наявність якихось „чорних списків", за якими мала бути винищувана польська і жидівська інтеліґенція у Львові влітку 1941 р. Згідно з ревеляціями Белясва і Рудницького, подаваними в їхній книжці „Під чужими прапорами" на стор. 112 „чорний список нібито був складений Організацією Українських Націоналістів (ОУН) ще „задовго до початку другої світової війни" і його „влітку 1940 року Мельник і Бандера передали керівникам фельдґестапо в Кракові". Тепер же, згідно з твердженням Ю. Роботи в „Радянській Україні", „чорні списки смертників, куди були занесені імена найбільш видатних і поважаних представників інтеліґенції Львова" були складені „ще задовго до нападу фашистів" Теодором Оберлендером, Гансом Кохом, катом польського народу Франком та іншими . . .

Український батальйон ніякого відношення до німецької екстермінаційної політики супроти поляків і жидів у Львові і в Західній Україні влітку 1941 року не мав. Цей батальйон перебував усього один тиждень у Львові і потім, після переходу на Вінниччину, був відкликаний і зліквідований. Єдиним, що міг зробити у Львові цей батальйон, що йшов під проводом пізнішого командира УПА Романа Шухевича, було розкриття жахливих злочинів, заподіяних совєтами перед їх відступом зі Львова у тюрмах, зокрема, у Бриґідках і на Казимирівській. Цього розкриття Совєти не можуть забути українським націоналістам, і тепер приписують їм погроми та ліквідаційні акції, що їх командування і вояки цього батальйону не мали ні часу, ні змоги, ні навіть права переводити.

Саму ж особу Оберлендера використано тепер не для того, щоб доказати його співучасть у недоконаних ним і батальйоном, у упроводі якого він справді в той час був, „злочинах", але щоб сфабрикувати з нього „одного з катів українського народу" в той час, як „катом українського народу" проголошено в американській і в світовій пресі Нікіту Хрущова, справжнього спричинника мільйонових душогубств в Україні. Тим більше, що, б'ючи Оберлендера і представляючи його як керівника гітлерівського терору в Україні, Москва водночас хотіла вдарити Аденауера і Західню Німеччину, і знеславити ще раз українських націоналістів в опінії світу.

О. Р.

Короткі Вістки

● **В Ню Йорку** проголошено конкурс на 100 вакантних місць для жінок, які мають контролювати автомати-лічильники в місцях для паркування авт. На цей конкурс, що відбудеться 23-го січня, зголосилось коло 6,000 жінок, які гадають, що вони найкраще надаються до цієї праці, за яку платять річно $3.150.

● **В Японії** упродовж цілого тижня американські війська допомагали жертвам незвичайної сили тайфуну Вера, внаслідок якого згинуло — за офіційною статистикою — 4,130 осіб, а понад 1,000 пропали безвісті. Американські гелікоптери евакуювали 3,200 осіб із залитих водою домів. 24 американські транспортні літаки возили одяг і харчі, а медичний персонал подавав лікарську допомогу переводячи щеплення та операції.

● **Директор відділу культури** в міністерстві виховання на Кубі, сеньйора Вісентіна Антуна заборонила відзначати 6-го січня т. зв. „Санта Кло" і влаштовувати ялинки, які на той острів треба спроваджувати з-за кордону. „Різдвяні прикраси та традиційні різдвяні картки мусять бути зроблені з кубинських матеріялів" — заявила вона. Замість ялинки на Кубі буде — пальма!

● **Університет в Мюнстері** надав почесний докторат лавреатові Нобеля, філософові, лікареві й філянтропові — Альбертові Швайцерові. Він уже має почесні докторати кількох університетів світу.

МекДоналд твердить, що власники сталеварень змагають знищити спілку сталеварів

Вашинґтон. — Тричленна рада почала працю 12-го жовтня тим, що переслухала голову спілки Об'єднані Сталевари ЗДА Дейвіда Мек Доналда в справі, чи можна застосувати закон Тефта-Гартлі для закінчення страйку сталеварів. Мек Доналд заявив, що припинення страйку на 80 днів не розв'яже жадної проблеми, і робітники мусітимуть знову страйкувати, бо тут справа в тому, що власники сталеварень при цій нагоді хотіли б знищити робітничу організацію спілку Об'єднані Сталевари ЗДА. Мек Доналд був із адвокатом Артуром Ґолдберґом, який виявив по раз перший матеріяльні вимоги робітників, а саме збільшення платні на 15 центів від години праці. Адвокат заявив, що спілка не погоджується на застосування закону Тефта-Гартлі, бо, на її думку, немає крайньої необхідности, бо страйк не загрожує безпеці ані здоров'ю мешканців ЗДА.

● **Д-р Френк Орланд** із Пенсилвенійського університету твердить, що довге вживання ліків для заспокоювання нервів дуже шкодить організмові і може навіть спричинити поважні умові недуги. Д-р Орланд вважає, що ці ліки треба застосовувати з особливою обережністю.

Заклик до колишніх стипендіятів КоДУС-у

Комісія Допомоги Українському Студентству (КоДУС) в цьому році дає допомогу 70 студентам у Німеччині, Югославії, Франції, Швайцарії, Бельгії та Італії, в тому числі також українським студентам американського континенту, що студіюють в Европі. Свої засоби черпає КоДУС з громадських пожертвувань і повернених стипендій колишніми стипендіятами, що здобули вже відповідні до своїх студій, деколи матеріяльно дуже корисні, нтановища.

В бюджеті КоДУС-у надходження в статті „повернені стипендії" становили в 1956-5 7році — 1,135,712 Фр. (понад 3,000 дол.); в 1957 - 1958 р. — 1,080,070 фр. (круглo 2,50- дол.); а в 1958 - 1959 р. дотепер — ледве 547,375 фр. (понад 1,000 дол.) тобто помітно зменшилися.

На допомогу в тому ж часі видано 2,207,687 фр. (6,300 дол.), 3,442,705 фр. (8,200 дол.) і в першому півріччі 195 8- 59 р. — 2,431,232 фр. (5,280 дол.). Ця остання сума зросте до кінця учбового року до 3,850,000 фр. (8,190 дол.). Кошти завідування вагаються між 10,4 — 10,8%. Попри це недобір, який минулого року осягнув 140,000 фр. (290 дол.), в поточному шкільному році досягне імовірно 300,000 фр. (635 дол.).

Із такого незадовільного, хвилюючого Управу КоДУС-у, становища виникає імперативний, невідхильний обов'язок Управи подбати про збільшення суми повернених стипендій. Бо коли зважити, що кількість колишніх стипендіятів КоДУС-у сягає 3000, а кількість осіб, що досі цілковито або частково повернули заборгованість досягла всього 310, — невідкладність і наполегливість рішучих заходів виступає з усією виразністю, як основне питання продовження існування і дії КоДУС-у.

Першим з цих заходів, — це заклик до колиших студентів, схвалений 26-го травня ц. р. пленумом Президії КоДУС-у. Відгукнутися на заклик, це не тільки громадське, але і правне зобов'язання, стверджене підписом кожного колиш. стипендіята, яке є одночасно зобов'язанням сумління і чести та солідарности старшого покоління, що поверненням стипендій допомагає не Установі, але своїм молодшим товаришам.

Таким шляхом КоДУС востаннє нагадує про цю повинність і рішуче просить зголошувати негайно готовість повернути одержану допомогу і присилати гроші до Централі КоДУС-у в Сарселі, або до Секції КоДУС-у при „Самопомочі" в Ню Йорку, щоб не допустити до опюблікуванн прізвищ боржників, яке буде неодмінно проведене. Того домагається українське громадянство, що підтримує КоДУС уже 14-ий рік на еміґрації своїми щорічними щедрими пожертвами.

За Президію КоДУС-у
Проф. д-р О. Кульчицький, — голова, **Т. Волошин** — секретар.

Адреси: Централі КоДУС-у — 27, rue des Bauves, Sarcelles (S. et O.), France;

„Самопомочі" — Selfreliance, Association of Ukrainian Americans (for KoDUS), 68 E. 7th Street, New York 3, N.Y.

Оповістка КоДУС-у

Комісія Допомоги Українському Студентству (КоДУС) звертається до всіх кандидатів на допомогу в 1959 - 1960 учбовому році з проханням надсилати заяву через наші представництва, або в країнах де представництва немає, безпосередньо до Централі в Сарселі, не пізніше до 1-го листопада 1959 року. Кандидатами на стипендію в розмірі 12-20 ам .долярів щомісячно можуть бути українські студенти високих і найвищих кляс середніх шкіл.

До прохання належить долучити: 1) Короткий, власноручно написаний життєпис із зазначенням ходу дотеперішніх студій та дисциплін, які кандидат хоче студіювати і де саме. 2) Свідоцтво зрілости, або завірений підпис, або свідоцтво про попередні студії. 3) Посвідку ро запис на школу, посвідки про складені іспити чи колоквії, або посвідку про одержання докторської праці, з поданням теми і приблизного часу її тривання. 4) Опінії і рекомендації відповідних шкіл, професорів і студентських станових або громадських організацій. 5) Посвідку про незаможність кандидата від українських установ і заяву про матеріяльне становище і джерела допомоги. 6) Анкетний листок, який висилається всім бажаючим. 7) Зобов'язання повернути подану допомогу після закінчення студій.

Водночас КоДУС оголошує, як щорічно, конкурс на стипендію із Стипендійного Фонду ім. Зенона Кузелі для студента українознавства в рямцях славістичних студій і на стипендію з Стипендійного Фонду ім. Є. Храпливого і Романа Димінського для студента економічних наук. Стипендії по 50 ам. дол. щомісячно, призначені для українських студентів названих дисциплін на одному із західньо - европейських університетів. Додаткові інформації про умови конкурсу уділяє Президія КоДУС-у.

За Централю КоДУС-у
Про. д-р О. Кульчицький — голова, **Т. Волошин** — секретар. в. р. .

Адрес:
KoDUS, 27, rue des Bauves, Sarcelles (S. et O.), France.

УКРАЇНЦІ БОСТОНУ ВІДЗНАЧИЛИ 65-РІЧЧЯ УНСОЮЗУ

(Закінчення зі стор. 1-ої)

посвоячений з українцями. Склавши ґратуляції УНСоюзові з нагоди 65-ліття, він запевнив приявних про свої симпатії до українського населення Бостону та заявив готовість завжди їм допомагати в громадській праці. Бенкет закінчив молитвою о. Іван Данилевич, парох прегарної, новозбудованої коштом чверть мільйона долярів православної церкви св. Андрія.

В неділю 11-го жовтня ц. р. в залі тої ж церкви св. Андрія відбувся святочний концерт, в якому взяла активну участь вся місцева українська громада. Зокрема на програму склалися точки, приготовані молоддю, згуртованою при всіх трьох місцевих українських церквах, що вимовно підкреслювало цю найзагальнішу громадську основу, на якій спирається УНСоюз. Концерт почався співом американського гимну, після чого М. Давискиба привітав приявних й заповів програму концерту. Слідували вправи групи молоді при церкві найсв. Серця Ісусового, під орудою Михайла Франківського, продукції хору церкви св. Андрія під орудою Антона Пащака та промова д-ра Я. Падоха про історичні заслуги УНСоюзу для всієї української громади в Америці, про його 65-річну працю й про актуальність тієї великої організації для сьогоднішнього та майбутнього життя української громади у вільнім світі. Після перерви слідували продукції пластової танкової групи, якої аркан викликав справжню бурю оплесків; деклямація, виголошена панею Кайко; промова головного радного Івана Кокольського; дует маленьких солісток-пластунок двох Лесь Струсь та Василиш і сольо тієї ж Лесі Струсь; танки групи молоді при церкві св. Андрія під орудою Софії Дейвид та продукції п'ятьох курсанток Курсів Українознавства, які щороку відбуваються на „Союзівці" під педагогічним наглядом Українського Вільного Університету. Цього року з Бостону взяли участь в цих Курсах сім осіб молоді, з яких п'ять дівчат, а саме А. Прухніцька, Б. Селінська (донька секретаря 238 Відділу), Н. Дейвид, К. Пацак і Н. Миховян, вбрані в український народний стрій, відспівали декілька пісень та віддеклямували збірно вірш Л. Полтави про Гетьмана Мазепу, чого вони навчилися на згаданих курсах. Цей виступ став справжньою атракцією вечора і ще раз підкреслив величезну ролю, яку відіграє для виховання нашого нового покоління УНСоюз та його культурна діяльність, зокрема влітку на „Союзівці". Всі дівчата є народжені в Америці і належать до другого й третього покоління американських українців! Подякою всім виконавцям свята та його учасникам, закінчила це вдале свято адвокатка й голова на організаторка свята Анна Чопик, праці якої та секретаря Іллі Селінського й других членів ювілейного комітету слід завдячувати достойне й наскрізь вдале відмічення цього, як сказав парох св. Андріївської церкви о. Данилевич, загального національного свята Бостону і всієї української громади Америки. Після цього ціла заля відспівала український національний гимн.

Каліфорнійський губернатор Бравн має президентські амбіції

Сакраменто, Каліфорнія. — Каліфорнійський губернатор Едмунд Дж. Бравн сказав на телевізійній рограмі, що він „тепер не є кандидатом на президента від Демократичної партії". Але ця заява свідчить про те, що він має президентські амбіції в найближчому році. Губернатор Бравн знає, що він не може міряти своїх сил із іншими демократичними кандидатами, але він знає також, що конвенція може зайти в сліпий кут, коли ні один із поважніших кандидатів не матиме потрібної більшости, і тоді його шанси можуть зрости аж до перемоги над іншими кандидатами. Як губернатор Каліфорнії він може похвалитися поважними успіхами, головним чином в господарській ділянці, бо стейтова леґіслятура ухвалила аж 1,150,000 долярів на розбудову водних ресурсів.

Добрі вигляди для будівельного промислу в 1960 році

Ню Йорк. — Журнал „Архітектураль Форум" передбачає, що будівельна промисловість збудує домів в 1960-му році до рекордової суми 55-ох більйонів долярів, що буде на 1.5 відсотка більше в порівнянні з 1959-им роком, в якому видатки на будівлі мають винести коло 54 більйони долярів. Цьогорічні видатки в будівельному промислі мають винести 11.8 відсотка більше в порівнянні з 1958 роком, це значить на два рази більше як давніше передбачали, або на три рази більше від пересічних збільшувань в останніх кількох роках. 1960-ий рік буде вже 16-им роком, в яких видатки на будови безперервно зростають. Добрі вигляди для росту будівельного промислу в 1960-му році є добрим передбаченням того, що і інші промисли будуть добре розвиватися, бо великий рух у будівельному промислі є показником добробуту і розвитку економіки .

Виставка українського мистецтва в Буенос Айресі

Заходами спілки Українських Науковців, Літераторів і Мистців в Арґентині улаштовано виставку українського мистецтва, в якій беруть участь майже всі перебуваючі в Арґентині українські мистці. Виставка, яку названо „Перший Весняний Сальон Образотворчого мистецтва", відбувається в залі Народного Дому Центр. „Просвіти" при вул. Солер 5039, Буенос Айрес, в днях від 3-го до 20-го жовтня ц. р. Виставка обіймає понад 40 різних експонатів переважно образів, а також кераміки та скульптури. Участь у виставці приймають слідуючі мистці: В. Цимбал, М. Неділко, Б. Крюков, Л. Грицай, М. Борсаловський, С. Макаренко, П. Капученко, Н. Сомко, А. Симончук, В. Ласовський, О. Ґурська, Л. Крюкова, В. Пономаренко і Л. Прокопович. (М. Данилишин).

ТАРЗАН, ч. 4,342. Засідка готова.

Напруження зросло, коли Брістер вийшов із лябораторії, шукаючи мавполюда в темних джунглях. — Тарзан похмурий. Його ворог повол зближався, досить хитруючи і бувши тільки невловимою цілю. — Тоді Тарзан зник в хащах, знаючи, що Брістер піде за його слідом в засідку.

РОЗШУКИ

Старенька хвора мати пошукує сина
СТЕФАНА ШКРОМИДУ
(друге прізвище Стефан Весоловський), нар. 1920 р. в Зашкові, пов. Львів. 1941 р. одружився і жив у Львові. Тепер прадоподібно живе в ЗДА. Хто знав би про нього або він сам, прошу писати на адресу вуйка:
A. MARKIW
114 Ave. N. S.
Saskatoon, Sask.
Canada

Читайте українські книжки і газети, бо чесне читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!